

Dykk i Arkivet

Riksarkivet

Arkivstudier

1647 - 1800

© Oddbjørn Slette 2014

Dykk i Arkivet

Arkivbesøk, Utfordringer,
Rutiner.

Riksarkivet
Statsarkivene
Rigsarkivet i København
De kommunale arkiver

© Oddbjørn Slette 2014

2

Dykk i Arkivet

Statsarkivet
i Stavanger

© Oddbjørn Slette 2014

3

Dykk i Arkivet

Statsarkivet i
Kristiansand

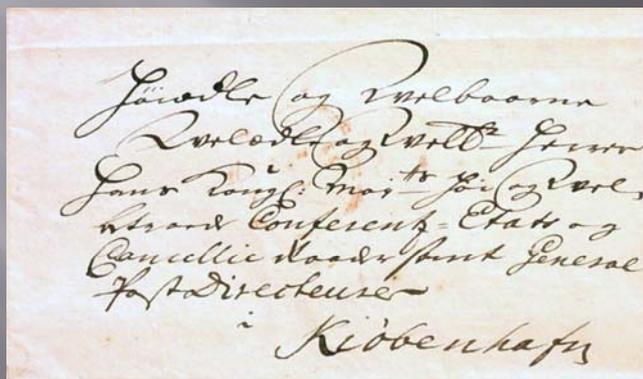
© Oddbjørn Slette 2014

4

Det Norske Postvæsen

Brev ved Christian VI besøk i Norge 1733

Sendt fra Christiansand datert 22. august 1733
signert Hoffmarschal von Witzleben

© Oddbjørn Salte 2014

7

Det Norske Postvæsen

Organisering

Det ble utpekt Postgårder langs rutene med ca 1-1½ Miil mellom hver.

Postbonden fikk visse friheter som kompensasjon. Disse frihetene ble etter hvert utfordret og utvannet.

Den "økonomiske fordel" var basert på gårdens skyld og slo dermed forskjellig ut slik at det oppsto misnøye og misunnelse. Postsekken skulle fraktes på en normert tid - 1½ til 2 timer pr Miil.

© Oddbjørn Salte 2014

8

Det Norske Postvesen

Den store nordiske krig 1700 - 1721

Denne krigen skapte store problemer for postgangen mellom Norge og Danmark via Sverige.

Den gamle postveien opp gjennom Halland og Bohuslän ble tidvis stengt, og posten ble da ført over Skagerak fra Fladstrand i Danmark til Norge.

Postgangen innen Norges grenser ble også hindret av krigshandlinger og uro.

© Oddjorn Salte 2014

9

Det Norske Postvesen

Postmengden øker – 1720/50

Problemene med postførselen øker. Postbonden føler urettferdigheten i systemet og gir mer eller mindre blaffen i å føre fram posten etter de normerte tider. Forsinkelsene tiltar og "hylekoret" fra embetsmenn og forretningsmenn øker i intensitet.

Klagebrevene "flyr" over Skagerak.

Forslag om å endre Postordningen kommer.

© Oddjorn Salte 2014

10

Dykk i Arkivet

Det norske Postvæsen

Jens Schanche

(1717 – 1787)

Postcontolleur og CancelliRaad

© Oddbjørn Salte 2014

Det Norske Postvæsen

Jens Schanche (1717- 1787)

Født på Karstenøy i Nord-Trøndelag i 1717
Ble Procurator i Trondheim i 1742 uten
Juridisk embedseksamen. Ble konstituert
som midlertidig Postmester i Trondheim i
1748/49.

Reiste til København høsten 1752 og la
frem forslag til forbedringer i de norske
postrutene. Ble konstituert som
Postkontrollør og reiste rundt i Norge i
1753.

© Oddbjørn Salte 2014

12

Det Norske Postvæsen

Jens Schanche

Hans forslag var omfattende, og han fikk gehør hos kongen.
 Han ble konstituert som Postcontrolleur og startet umiddelbart sine undersøkelser.
 14. des 1752 ankom han Friderichshalds Postcontoir, den 15. des var han i Moss og den 16. des var han i Christiania.
 Ved hvert av kontorene sjekket han Postprotokollen, brevenes taksering og andre forhold.

© Oddbjørn Sævi 2014
13

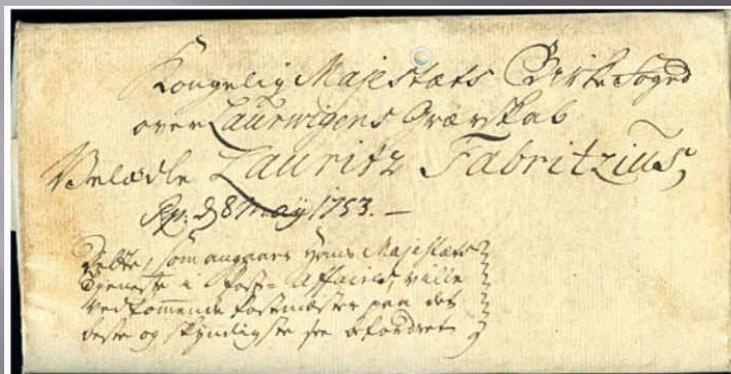
Det Norske Postvæsen

Jens Schanche

Da Jens Schanche startet sin reise rundt i Norge for å kontrollere postgangen, ble det sendt ut et skriv fra Stattholder Jacob Benzon (1688 – 1775) til Amtmennene.
 Det gikk ut ordre om at de skulle:
 ”gaa Ham tilhaande og assistere med hvis Oplysning, som hand til Værket at fuldføre kunde behöve...”

© Oddbjørn Sævi 2014
14

Det Norske Postvæsen

Brev datert 8. Maij 1753, og sendt til Laurvig.

© Oddiøen & alte 2014

15

Det Norske Postvæsen

Hva inneholder rapportene?
Hvilke rapporter kan vi finne?

- Postgårdene
- Postbønder
- Postkontor og Postmestre
- Godtgjørelse
- Veiforhold

© Oddiøen & alte 2014

16

Det Norske Postvæsen

Bergensposten

At postførselen ut fra Bergen var et kjent problem hersker det ingen tvil om. Postruta over Filefjell og gjennom Sogn hadde utfordringer så det holdt.

Bergenserne sendte sine brev ved leilighet slik de alltid hadde gjort. Brev og pakker ble sendt med skip ut fra Bergen til København. Det gikk raskere enn å bruke den ordinære posten over Filefjell.

© Oddbjørn Salte 2014
17

Det Norske Postvæsen

Romsdalsposten 1735

”Thi bör ieg herom inberette Beskaffenheden om Post-touren her, som ellers kaldes Romsdals Posten, Neml: at den Grændser ingenstæds til den Almindelig Postvej fra Christiania til Trundhiem, eller Bergen. Men er inrettet alleene for disse 3de Fogderier Nordmøer, Romsdalen, og Sundmøer til at oversende Kongel: Forordninger, Collegiernes Rescripter, og andre deslige Høye ordres, og anstalter; Samt Kongel: Regenskaber fra Betienterne.”

© Oddbjørn Salte 2014
18

Det Norske Postvesen

Posten til Nord-Norge

Det hersker ingen tvil om at postgangen nordover var utfordrende. I starten gikk den et par ganger i året ut fra Trondheim. På slutten av 1700-tallet kunne det gå opptil et halvt år å få svar på et brev sendt fra Alta til København. Opptil 12 uker hver vei! Vinterposten over Torneå er et resultat av denne situasjonen.

© Oddjoen & alle 2014
19

Det Norske Postvesen

Brev datert Grimsrud i Stange 1. mars 1802, og sendt til Glomstad i Elverum (Leiret).

© Oddjoen & alle 2014
20

